

Forumul național al culturii

București, 19 iunie 2002

CULTURA LA SCARĂ NAȚIONALĂ

Mihai Drăgănescu, fost președinte al Academiei Române

Într-o notă¹ premergătoare acestui Forum și într-un studiu privind problemele culturii, astăzi și în perspectivă², am expus o serie de considerații privind cultura, știința și societatea, în actualitate și pentru viitor. Aceste considerații se bazează pe fundamentul teoretic al unei viziuni noi informaționale asupra culturii, precedată de idei ale lui Umberto Eco și Ernst Cassirer, dar și pe o definiție operativă clasică a culturii **ca un fenomen social care cuprinde comportamentul socio-uman împreună cu obiectele materiale și informaționale integrate acestui comportament.**

Omul este o ființă cu comportament biologic, cultural și spiritual. Este importantă această subliniere deoarece specia *robo sapiens* care apare sub ochii noștri (fie sub forma de roboți inteligenți, fie numai ca agenți software), datorită evoluției care continuă tehnologic evoluția biologică de până acum, această specie, fără a avea comportament biologic, va cunoaște totuși un comportament cultural. Mai mult, dacă *robo sapiens* va trece de la inteligență artificială la conștiință artificială, atunci *robo sapiens conștient* va avea și o viață spirituală. Asemenea evenimente se vor petrece în secolul XXI. Ce vor deveni omul, societatea, cultura și conștiința în asemenea condiții?

Trebuie să facem o distincție între perioada imediat următoare, poate pentru 20- 40 de ani, și ceea ce va urma după aceea. Va trebui să fim însă conștienți de ceea ce va veni, să pregătim oamenii de pe acum pentru viitoarele etape și să avem în vedere colaborarea cu speciile *robo sapiens* care să continue, sperăm, alături de noi, dezvoltarea culturii create de om și continuarea elementelor spirituale superioare pe care omul le-a intuit, mai mult decât le-a realizat, în epoca în care a fost singura ființă inteligentă și conștientă.

După cum am mai remarcat, "**Momentul actual** ar trebui să fie acela al **tendinței spre cunoaștere și cultură (cu înțelesul ei total) pentru întreaga populație**", pentru fiecare zonă locală, geografică sau virtuală, pentru instituțiile societății, aceasta fiind calea sigură pentru progres economic, sustenabilitate a societății, dar și pentru a face față viitorului care ascultă de tendințe fundamentale care țin de natura existenței însăși.

Este foarte important să cunoaștem istoria noastră, a oamenilor, în general, dar și a românilor.

În Statele Unite ale Americii există o instituție numită National Endowment for Humanities -NEH- care este o organizație pentru asigurarea națiunii cu cultură umanistă³. Această organizație are 56 de consilii ale culturii umaniste în statele SUA și în câteva alte teritorii care sprijină programe și evenimente locale ale culturii umaniste. Aceste consilii de stat ale culturii umaniste primesc prin NEH fonduri din partea guvernului federal, în parte, dar primesc, de asemenea, fonduri din partea

¹ Mihai Drăgănescu, *Notă deschisă privind știința, cultura și societatea românească, aprilie 2002, Academia Română*, disponibilă pe Internet <http://www.racai.ro/~dragam>

² Mihai Drăgănescu, *Categoriile culturii*, studiu, mai 2002, Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, comunicare pentru sesiunea generală octombrie 2002.

³ <http://www.neh.gov/>

fundațiilor, corporațiilor, persoanelor fizice și uneori din partea guvernelor locale. Misiunea declarată a NEH este, citez, formulată astfel: "Deoarece democrația cere înțelepciune, NEH servește și întărește Republica noastră prin promovarea excelenței în domeniul umanităților și aducând lecțiile istoriei pentru toți americanii"⁴

A cunoaște istoria țării tale și a omenirii prin toate mijloacele pe care le poate oferi societatea în era informației, a cunoaște cultura arheologică, cultura trecutului îndepărtat sau apropiat este deosebit de important pentru specia umană, dar la fel de important este de a fi și în cultura prezentă, care, pe de o parte reia altfel cultura de până acum (prin mijloacele tehnologiei informației) și, pe de altă parte, generează noi forme de cultură clădind o punte între trecut și viitor: "*Odată cu era informației vor apare desigur multe elemente noi ale culturii datorită tehnologiei informației, cărții și documentelor electronice, internetului, tehnologiilor vorbirii, tehnologiilor bioelectronice și bioinformatică, inteligenței artificiale și agenților inteligenți informatici, mediului ambiant inteligent, apariției conștiinței artificiale. Vor apare schimbări în viața intelectuală, socială și politică*"⁵

Dar cea mai importantă schimbare în cultură, în etapa actuală, este cuprinderea, în fapt, a cunoașterii științifice și tehnologice în marea cultură. Numai în acest mod se poate împlini societatea cunoașterii.

" Natura firească a culturii pozitive este aceea de a susține civilizația socio-umană, spiritualitatea, cunoașterea și conștiința, în cele din urmă societatea cunoașterii și societatea conștiinței. **În privința relației dintre cultura umanistă și cultura științifică, astăzi nu se mai poate vorbi de cultură, cu înțelesul de cultură - în general, dar de fapt cu gândul la cultura umanistă.** Cultura - în general, are o mult prea puternică componentă științifică (inclusiv tehnologică, economică, organizațională, politică) pentru a mai accepta o asemenea simplificare, este adevărat, continuatoarea unei tradiții care astăzi este depășită. Cultura, respectiv cultura - în general, este cultura umanistă și cultura științifică, împreună, ultima având, ca și prima, un conținut extrem de bogat. [...] Iar tehnologia va fi un factor cultural atât de covârșitor încât va reveni poate la pozițiile ei mitologice din antichitate."

La egiptenii antici, zeul Ptah era privit ca patronul lucrătorilor de metal (metalurgiști și fierari) și al artizanilor. Ptah era însă creatorul pământului, părintele zeilor și al începuturilor.

În concluzie, să nu ne temem de termenul de cultură umanistă, cel puțin 40 de ani, și să avem instituții de cultură *umanistă*, ministere, institute naționale, consilii județene etc, dar să recunoaștem că ele reprezintă numai o parte a culturii și nu pot vorbi în numele culturii științifice și tehnologice.

Dacă în privința înțelegerii culturii lucrurile încep să se clarifice, o problemă care rămâne de aprofundat în continuare este aceea a relației dintre cultură și spiritualitate, în lumina noii cunoașteri și noilor concepte filosofice confruntate cu modul în care această temă a fost tratată până acum. Voi încerca să aduc o contribuție la această temă într-un studiu, în lucru, despre societatea conștiinței⁶, a treia etapă a erei informației, urmând societății cunoașterii. Cu siguranță, elemente ale societății conștiinței vor trebui să fie avute în vedere începând din anii imediat următori pentru a asigura din timp racordarea noastră la viitor.

---

⁴ Vezi nota 3.

⁵ În lucrarea din nota 2.

⁶ Mihai Drăgănescu, *Societatea conștiinței. Vectorii tehnologici și funcționali*, Academia Română, studiu în pregătire, 2002-2003.